

Forældresamarbejde

- I et deltagelsesperspektiv

Dagens program

1. Opsamling på hjemmeopgave
2. SFO'en som ramme om forældresamarbejde
3. Forældresamarbejde og deltagelse
4. Forældre som uhomogen gruppe
5. Pause
6. 3 opmærksomhedspunkter i forældresamarbejdet
7. Øvebane til næste gang

Krydret med dialog og øvelser undervejs

Opsamling på hjemmeopgave

- Hjemmeopgaven gik ud på, at I skulle lave en øvebane ift. temaet børneperspektiver og deltagelse.
- Først hører vi sammen to fortællinger om, hvilke øvebaner to institutioner har arbejdet med
- Dernæst kommer I institutionsvist ud og drøfter/samler op på jeres øvebaner, I har arbejdet med siden sidst

To fortællinger fra hjemmeopgaven

Gruppearbejde

1. 15 minutters fælles diskussion og refleksion ift. jeres eget arbejde med hjemmeopgaven:
  - a) Hvilken ny viden og erfaring har mit/vores arbejde med øvebanen resulteret i (om mig selv som fagperson, mine kollegaer, børnene, den daglige praksis)?
  - b) Hvordan kunne vi arbejde videre med at udvikle vores fælles praksis ud fra denne nye viden og nye erfaringer (nye ideer, nye tiltag i hverdagen, ændring af praksis)?

2. 15 minutters fælles diskussion og refleksion ift. dagens tema: *forældresamarbejde i et deltagelsesperspektiv*
  - a. Hvad er det første, der falder mig ind fra min egen praksis, når jeg hører overskriften ” forældresamarbejde i et deltagelsesperspektiv”?
  - b. Hvad er jeg særlig optaget af eller udfordret ift. under overskriften ” forældresamarbejde i et deltagelsesperspektiv”?
  - c. Hvad er børnene hos os særligt optaget af eller udfordret ift. under overskriften ” forældresamarbejde i et deltagelsesperspektiv”?

Pointer fra jeres gruppediskussioner og -
refleksioner ift. dagens tema:
forældresamarbejde i et deltagelsesperspektiv

Centrale budskaber i dag

1. Forældresamarbejde i SFO indeholder mange potentialer
2. Vejen til børns deltagelse og inklusion går ikke mindst gennem et frugtbart, professionelt forældresamarbejde, hvor forældrene inddrages som deltagere og eksperter i en inkluderende praksis. (Behrend, 2005; Stæhr, 2019)
3. At arbejde professionelt med forældresamarbejde er bl.a. at se indad og arbejde med forældrekonstruktioner, forældreperspektiver og implicite forventninger (Stæhr, 2019)
4. Det gode forældresamarbejde er baseret på ressource tilgang, hvor fælles fokus er: barnet (Højholdt, Larsen & Stanek, 2014)
5. Dagens oplæg giver forskellige forskeres perspektiver og er forskellige bud på at tydeliggøre forældresamarbejdet

SFO'en som ramme om forældresamarbejde

- *Forældresamarbejde i fritids- og klubtilbud – en upåagtet praksis med oversete potentialer* (Brøndsted, Larsen, Nielsen & Madsen, 2018) :
  - Præmisserne og rammerne ved SFO'ens forældresamarbejde er bl.a. kendetegnet ved:
    - Hyppigheden af kontakt
    - Tværgående og tværprofessionelt
    - Det almene og det udvidede, individuelle samarbejde
    - Mellem det formelle og det uformelle
    - Et differentieret forældresamarbejde
  - Et rum med særlige muligheder, hvad angår forældresamarbejdet.
    - Fordi børnene ofte følges på tværs af skole og fritid af pædagogerne – helhedsorienteringen
    - Muligheder for at inddrage forældre og børn på andre måder, når skole- og/eller familieliv er vanskelige
- ↓
- Ikke så sprogliggjort (upåagtet) men bestemt tilsigtet

Hvordan kan pædagogens tilstedeværelse på tværs af skole og SFO bruges aktivt ind i forældresamarbejdet?

- Forældresamarbejde fremhæves som kvalitetskendetegn ved SFO, både for børn, forældre og pædagoger (Dansk Clearinghouse, 2010, EVA 2018):
  - Forældre fremhæver mulighed for voksenkontakt
  - Forældre bidrager med nye indsigter i det enkelte barn
  - Lydhørhed overfor forældrenes perspektiver (EVA 2018)
- Det udvidede baseres bla. på obs om:
  - At barnet ikke trives eller udviser ”problematisk social adfærd”
  - At forældre udviser ”social påfaldenhed”
  - At kommunikation mellem forældre-barn er konfliktfyldt, truende og resulteter i ? omkring autoritetsforhold

Forældresamarbejde og deltagelse

- *Det kræver professionelle, der både kan være lydhøre overfor forældrenes ønsker og perspektivet, og professionelle, der kan være fleksible og kreative i forhold til at løse problemer og få kontakt med forældre, der måske skal mødes på andre måder, end hvad der hidtil har været praksis (Petersen 2016, 73)*
- Hvis målet er inkluderende børnefællesskaber med mangfoldige deltagelsesmuligheder, må vi betragte forældrene som samarbejdspartnere og løftestang i denne mission bl.a.:
  - Ved at sætte ord på dette faglige mål og den pædagogiske faglighed overfor forældrene: Hvad vil det sige, vi arbejder med inklusion og deltagelse her i institutionen? (Stæhr, 2019; Brøndsted, Larsen, Nielsen & Madsen, 2018)
  - Ved at være nysgerrige på forældrenes perspektiver (Højholdt, Kousholt & Stanek, 2014)
  - Ved at gøre de implicitte forventninger til forældrene i dette arbejde eksplicit: Hvad har vi brug for fra jeres side, hvad forventer vi?
  - Ved at italesætte og have dialog om, hvordan både vi selv og forældrene taler om hinanden på en etisk forsvarlig måde. Vi er rollemønstre for børnene.
  - Ved at inddrage forældrene i realistisk omfang i vores arbejde med inklusion og deltagelse:
    - Gennem fælles sociale arrangementer
    - Gennem formelle og uformelle snakke
    - ...

Øvrige kendetegn ved SFO'ens forældresamarbejde

- En upåagtet, men tilsigtet faglighed omkring forældresamarbejde
- Uformelle og formelle samarbejdsformer
- Et særligt blik for det udvidede forældresamarbejde (Brønsted, Larsen, Nielsen & Madsen, 2018)
- Et samarbejde baseret på tillid
  - Gennem deling af viden om barnets liv i institutionen
  - Gennem kendskab til hinanden (gn arrangementer, samtaler i skole og fritid mv.)
  - Ved at forældre kan se, at SFO'en gør det, de lover (EVA, 2018)
- Pædagoger som forældrevejledere, tolke og medopdragere (Brøndsted, Larsen, Nielsen & Madsen, 2018) (ex skilsmisse)
- Pædagoger som budbringere af alternative (trivsels)fortællinger (Ringskou, 2021)
- En professionalisering af forældresamarbejdet kunne medføre øget synlighed og udvikling (Brøndsted, Larsen, Nielsen & Madsen, 2018)

Tre niveauer i forældresamarbejdet

1. Det enkelte barn
2. Forældrene som gruppe (børnenes sociale liv og fælles aktiviteter)
3. På organisatorisk niveau (forældreforening, bestyrelse mv) (Stæhr, 2019)

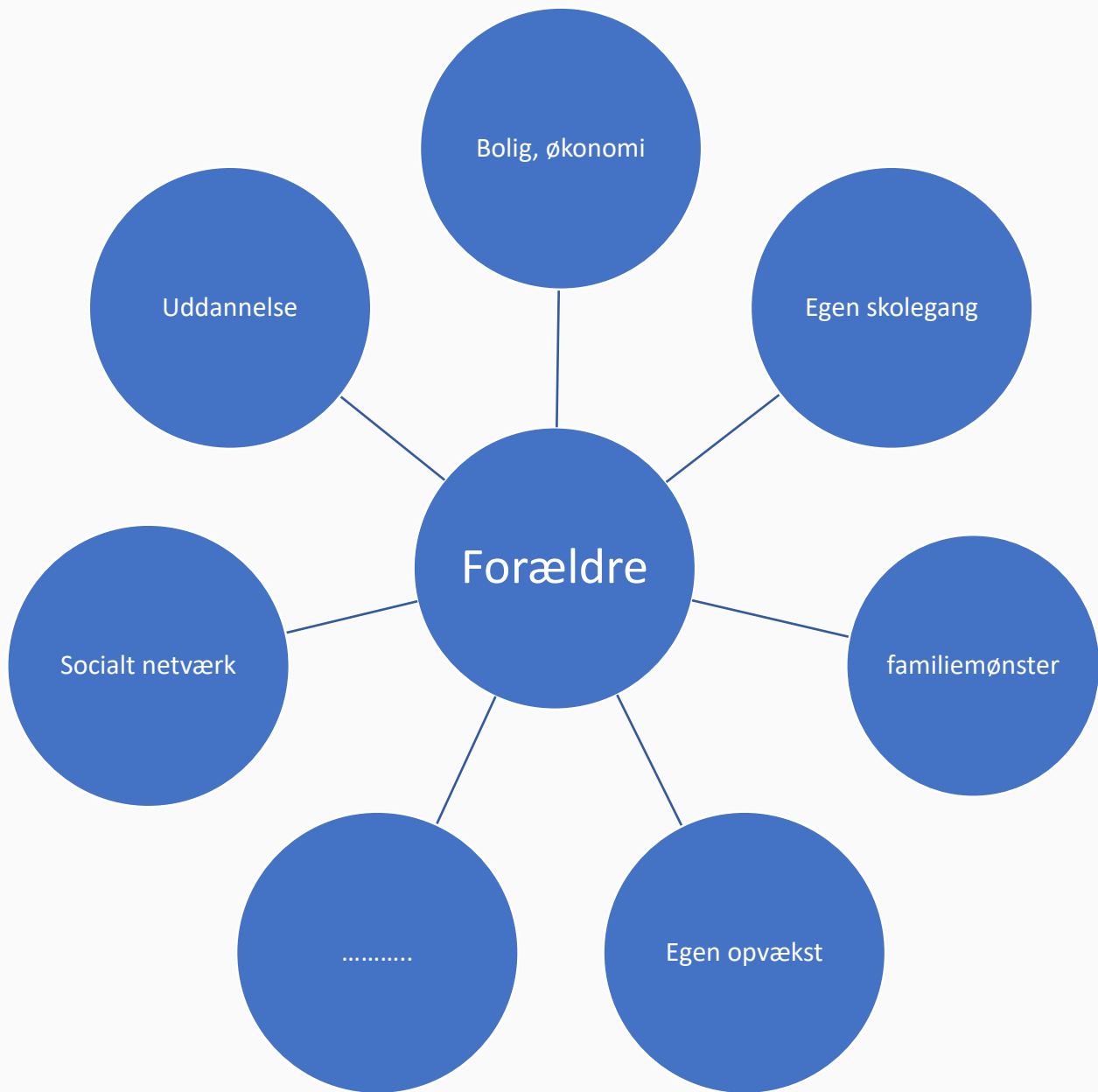
Diskussion i firemandsgrupper

- Hvordan arbejder vi med forældresamarbejdet i hverdagen i vores institution ift. til:
  1. Det enkelte barn
  2. Forældrene som gruppe (børnenes sociale liv og fælles aktiviteter)
  3. På organisatorisk niveau (forældreforening, bestyrelse mv) (Stæhr, 2019)

Forældregruppen som uhomogen gruppe

Den store variation:

- Vidt forskellige ressourcer og forskelle i en forældregruppe, der ikke kan afgøres på forhånd (fx gennem kategorisering vha. etnicitet, social status mv.) (Larsen (red.), Aksenvoll, Jartoft, Knudsen, Kousholt & Raith, 2015, s. 38)

- Forældre som eksperter i deres eget barn
- Forældre som deltagere, ikke gæster
- Forældre som uundværlige samarbejdspartnere med fælles fokus: barnet (Stæhr, 2019)

Opmærksomhedspunkt 1: Forældrekonstruktioner

- Fra det offentlige rum (internalisering af samfundstendenser og normer)

I børnenes hjem sker det tit, at de ikke gider hjælpe med at rydde af bordet efter aftensmaden og i stedet sætter sig hen til i-pad'en. Ofte uden andre konsekvenser end et opgivende skuldertræk fra far og mor. Men hvis grænserne flyder derhjemme, og børnenes behov altid kommer i første række, får de svært ved at indgå i det fællesskab, som skal og må være tilstede i skolen. Forældre kan være for usikre på at sætte grænser og bliver derfor eftergivende i forhold for at bevare den gode stemning (Halse, 2017, s. 4)

- Internt i personalegruppen (Stæhr, 2019):
  - Forældre tager ikke del i fælles ansvar ift. børnene
  - Forældre er vanskelige at kommunikere med
  - Forældre har ikke forståelse for SFO'ens rammer og organisering
  - Forældre tænker kun på deres eget barn
  - Forældre er fortravlede og giver ikke deres barn nok omsorg, fordi de er optaget af sig selv
  - Forældre er overpylrede, curlingforældre, speltmødre
  - ...

- Konstruktionen af etniske minoritetsforældre. Her adfærdsforklares ofte ud fra (Larsen, 2017):
  - Sprogveskeligheder
  - Kultur- og opdragelsesforskelle

- Helt naturlig menneskelig adfærd at lave sådanne konstruktioner
- Når det sker i pædagogisk praksis, kan det ske i afmagt, hvor frustrationer kan blive sendt videre til forældre.
- Risiko: personalets konstruktioner smitter. Både ift. forældre og ift. børn.
- Vi må arbejde bevidst med konstruktioner, hvis vi vil inklusion og deltagelse.

At arbejde med at nedbryde forældrekonstruktioner ved at arbejde lokalt med forældreperspektiver

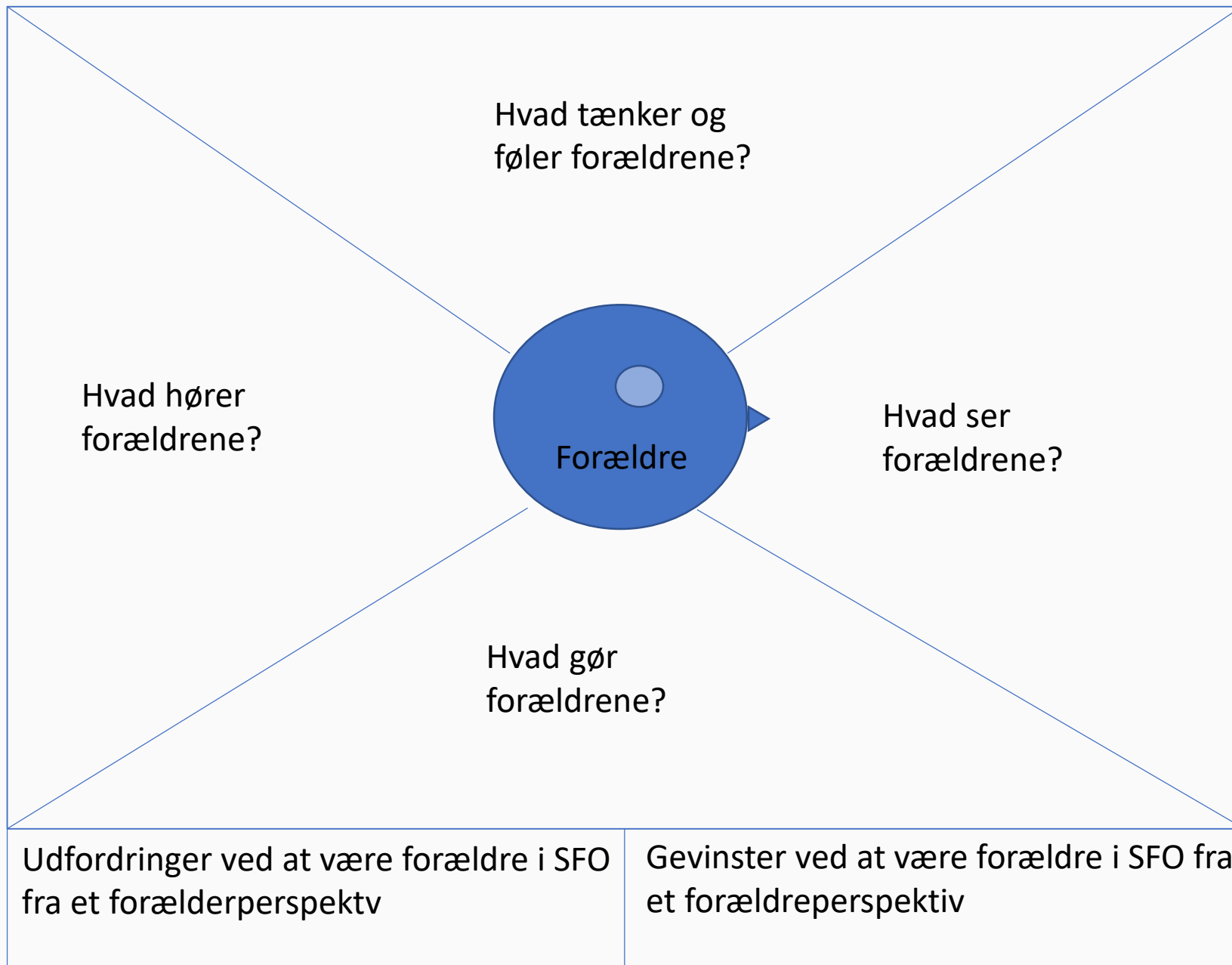
I fælles forum, fx et forældremøde:

- Hvordan ser I som forældre institutionens bidrag til jeres børns liv?
- Hvad lægger I vægt på i forhold til jeres barns fritid her?
- Hvad oplever I, børnene lægger vægt på?
- Hvordan kan I som forældre bidrage til børnenes fællesskaber?
- ...

I arbejdet med enkelte barn:

- Ved at arbejde med og spørge ind til forældrenes perspektiver til SFO får man ofte mere nuanceret, helhedsorienteret viden om barnet
- Forældre har ofte andre perspektiver end pædagogerne, fordi de har en anden rolle og ser barnet i andre sammenhænge udenfor SFO'en (Højholt, Kousholt & Stanke, 2014)
- Og ved at bruge den pædagogiske nysgerrighed, der kendetegner fritidspædagogen (Ankerstjerne & Stæhr, 2018): Selvom forældrene ikke har den fulde historie om børnenes perspektiver, repræsenterer de adgang til viden om, hvordan børnene oplever hverdagen. Fremfor spørgsmålet om, hvem der har ret eller har den rigtige tilgang til barnet, må nysgerrigheden rette sig mod forskellige forståelser (...) (Højholt, Kousholt & Stanek, 2014)

- Til internt brug i p-gruppe
- Til brug i forældregruppe

Pause

Diskussion

Hvilke forældrekonstruktioner
ser vi være på spil i vores
institution?

Opmærksomhedspunkt 2: Implicitte forventninger og koder

Forskning i familiers hverdagsliv peger i forlængelse heraf på, at forældre kan opleve forældresamarbejdet som en række (ofte indforståede) krav til forældrene, og at forældre generelt er usikre på, hvad der forventes af dem og at arbejdet for at leve op til skolens krav fylder meget i familien. Dette gør sig i særdeleshed gældende for de forældre der kategoriseres som ressourcesvage på den ene eller anden måde (...) Det leder nemt til det dilemma, at forældre søges inddraget i et samarbejde om en dagsorden, som de ikke kender og heller ikke nødvendigvis deler (Larsen (red.), Akselvoll, Jartoft, Knudsen, Kousholt & Raith, 2015, s. 38)

- Den selvfølgelige praksis
- Hvilke implicitte forventninger og koder har I?

At arbejde med at tydeliggøre forventninger og koder

- Ved i første omgang at diskutere og ekspliciterer rammer og formål i personalegruppen:
  - Hvorfor forældresamarbejdet er vigtigt
  - Hvorfor forældrene er værdifulde i SFO'en
  - Hvilke værdier, der skal være i forældresamarbejdet
  - Hvad forældrene kan forvente af os
  - Hvad vi forventer af forældrene
  - Hvordan vi som personale ønsker, samarbejdet skal være (Stæhr, 2019)
- Og dernæst i mødet med forældrene (mundtlig, skriftligt) sætte ord på:
  - Det, I er kommet frem til i jeres eget arbejde med tydeliggørelse i personalegruppen
  - Dagligdagen i SFO'en
  - De forskellige traditioner og fælles aktiviteter i SFO'en – evt. Præsenteret via forældreårshjul

Opmærksomhedspunkt 3: Social reproduktion

1. Det udviklingsorienterede perspektiv :
  - Jo mere og jo tættere samarbejde, jo bedre
  - Løsningsorienteret
2. Det kritiske perspektiv: er jo tættere samarbejde= jo bedre?
  - Risiko for at forstærke uligheder blandt forældre
  - Øget forældreansvar

- Er forældreinvolvering rent faktisk med til at udligne sociale forskelle eller... gør det i værste fald det modsatte? (Akselvoll, 2018)
- Markering af allerede eksisterende (klasse)forskelle forældrene imellem via trivselsråd, forældreintra, ugeplan – gælder det sammen SFO'en, når vi arbejder med at skabe inkluderende forældrefællesskaber
- Forskellige strategier omkring forældreinvolvering
  - Forkantsstrategien
  - Sorteringsstrategien
  - Overlevelsstrategien
  - Distanceringsstrategien.

- Forældre der anvendte forkants eller sorteringsstrategien
  - Højere uddannelse
  - Ofte høj indtægt
- Forældre der anvendte overlevelses- eller distanceringsstrategien
  - Lavere uddannelse
- Trivselsudvalget: kapitalstærke mødre (Akselvoll, 2018)

- *«I november vil de arrangere en fællesspisningsaften, hvor alle medbringer en ret til fælles buffet. I december vil de arrangere noget vinteragtigt, såsom skøjtetur eller kælketur. I januar skal der være forældrebar, en aften kun for forældrene. I februar endnu et morgenmadsarrangement. I marts en fastelavnsfest for hele klassen, og i april en kultursøndag, hvor de tager på bibliotek, museum eller noget andet, hvor der er plads til mange. I maj vil de mødes på skaterbanen i parken. Og i juni vil de lave en stor diskofest for børnene [...] Efter sommer tænker de så på, at de kan låne SFO'ens koloni ved Sjællands Odde, og alle børn og forældre kan tage derop fra lørdag til søndag» (Fællesmorgenmad, Grøn klasse) (Akselvoll, 2018,)*

- «Nogle gange kan det godt virke som om, at folk eller mødre, ikke har andet at gå op i end det her. Mødre som går op i altid at skulle bage til når der er et eller andet arrangement. Laver sådan en 'svar alle' besked. Sådan så man er sikker på, at alle har set, at man er den mor, der bager. Og har *tid* til at være der» (Malthes mor, Sortering)

- Sæt ? ved de selvfølgelige aktiviteter i forældregruppen og vær bevidste om den eventuelle skævhed, det kan skabe (Stæhr, 2019)
- Sæt ord på: inklusion i forældregruppen handler om at kunne tage hensyn og differentiere (Brønsted, Larsen, Nielsen & Madsen, 2018)

Proces og formulering af øvebane i praksis

1. Hvilke(n) undring(er) tager jeg med fra dagens undervisning omkring forældresamarbejde og deltagelse - hvilke hypoteser kunne det medføre i relation til min praksis, og hvilken øvebane kunne være relevant at igangsætte for at undersøge mine hypoteser?
  2. Hvad vil jeg arbejde henimod eller opnå gennem øvebanen? (mål ift. min egen faglighed, mål ift. børnene)?
  3. Hvilken forberedelse kræver øvebanen, hvordan deler jeg med mine kolleger, og hvilken hjælp har jeg brug for fra min leder (tiltag)?
- Opsamling på jeres øve-bane næste temamøde

Til inspiration

- De tre niveauer i forældresamarbejde – styrkelse/eksplicitering af dem
- Bevidsthed om og eksplicitering af såvel de formelle som de uformelle samarbejdsformer i SFO'en
- At undersøge og dyrke forældrenes perspektiver
- Forældrekonstruktioner
- Implicitte forventninger og koder
- Reproduktion af social ulighed gennem forældresamarbejde
- ...

Litteratur

- Akselvoll, M., B.: "Så kommer de andre med deres fine retter og så står jeg bare der med den dumme pizza": Symbolske grænser i det sociale liv i folkeskolen" (2018). Artikel i: Norsk sosiologisk tidsskrift, 2018, nr.3
- Brøndsted, Larsen, Nielsen & Madsen (2018): Forældresamarbejde i fritids- og klubtilbud. Rapport fra UC Syd, Inklusionbsakademiet.
- EVA (2012): *Det gode skole-hjem-samarbejde med forældre i udsatte positioner*
- EVA (2018): *Børn og unges brug af fritids- og klubtilbud.*
- Højholt, C., Kousholt, D. & Stanek, A. H. (2014): *Fritidspædagogik, faglighed og fællesskaber.* Dafolo
- Juhl, Andersen, Mikladal & Stanek (2015): "Jeg troede bare ikke lige det lå ved mig" – Inddragelse af forældre i det tværfaglige samarbejde om inklusion". I: *Dansk Pædagogisk Tidsskrift, nr. 4/2015*
- Khawaja, I. & Knudsen, H. (2016): "Bekymringssamtalen – da skolen blev facilitator af forældresamarbejde om elevens selvinklusion". I: *Social Kritik, nr. 146 – juni 2016.*
- Larsen, V. (2017): Forældresamarbejde i et multikulturelt perspektiv. I: Gravesen, D. T. (red.): *Pædagogik i skole og fritid.* Hans Reitzel
- Stæhr, M. (2019): Hvem skal passe mit barn i dag? Pædagogers samarbejde med forældre i fritid og skole. I: Ankerstjerne, T. (red.). *Pædagogik mellem skole og fritid.* Dafolo.